

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ВИТРАТ НА ВИРОБНИЦТВО МЕТАЛУРГІЙНОЇ ПРОДУКЦІЇ

Металургійна галузь в Україні є стратегічно важливою як для економіки країни в цілому, так і для окремих її регіонів. Для її успішного функціонування підприємства мають мінімізувати витрати, в тому числі і шляхом ефективної організації обліку витрат. Методологічні підходи організації обліку витрат мають бути пов'язані з особливостями технологічного процесу попередільного формування виробничої собівартості металургійної продукції.

Ключові слова: організація обліку, металургійна продукція, загальновиробничі витрати, собівартість.

KHMELYUK A. V.

Dneprodzerzhinsk State Technical University, Ukraine

ORGANIZATION OF ACCOUNT OF CHARGES IS ON PRODUCTION OF METALLURGICAL GOODS

A purpose of formation of any enterprise is the receipt of income. Metallurgical industry in Ukraine is strategically important as for the economy of country on the whole so for its separate regions. For its successful functioning enterprises must minimize charges including by effective organization of account of charges. The law of Ukraine «On a record-keeping and financial reporting in Ukraine» gives enterprises a purchase of methods, methods and procedures of organization of account of charges, option taking into account their possible variants after P(C)RK 16 «Charges». Methodological approaches of organization of account of charges must be related to the features of technological process of the stage-by-stage forming of production metallurgical unit cost. Analysis of operating legislatively normative gives bases possibility to perfect going near determination of cost of the realized metallurgical units taking into account of a particular branch features.

Keywords: organization of account, metallurgical products, production charges, prime price.

Постановка проблеми

Організація обліку в Україні здійснюється згідно з законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» [1]. Закон визначає правові засади регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні. Для забезпечення ведення бухгалтерського обліку підприємство самостійно: обирає форми його організації; визначає облікову політику; затверджує правила документообороту і технологію обробки облікової інформації, додаткову систему рахунків і реєстрів аналітичного обліку та розробляє систему і форми внутрішньогосподарського (управлінського) обліку, звітності і контролю господарських операцій. Отже, відповідно до чинного законодавства підприємство самостійно організовує систему обліку в тому числі управлінського, але кожне з них має низку організаційно-правових, технологічних та інших особливостей, враховуючи різні запити щодо користування інформації з метою прийняття управлінських рішень.

Металургійний комплекс України на сьогоднішній день є ключовою галуззю в Україні та основним донором валюти в країні. Від його розвитку залежить стан економіки в цілому країни та її окремих регіонів. Тому ефективне функціонування металургійних підприємств, що зможе забезпечити прибутковість та конкурентоспроможність та ринку металургійної продукції залежить від правильної організації ведення управлінського обліку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Значний внесок у дослідження методологічних підходів організації управлінського обліку здійснили вітчизняні вчені: Атамас П.Й., Бутинець Ф.Ф., Герасим П.М., Гнилицька Л.В., Голов С.Ф., Давидович І.Є., Іванюта П.В., Лень В.С., Лишиленко О.В., Малюга Н.М., Огійчук М.Ф., Пушкар М.С., Цал-Цалко Ю.С., Щирба М.Т. та інші. Але питання організації управлінського обліку на металургійних підприємствах досліджені не достатньо та потребують детального вивчення, особливо в частині формування собівартості металургійної продукції при застосуванні попередільного методу калькуляції, де собівартість продукції формується на кожному окремому переділі і готова продукція одного переділу є напівфабрикатом для іншого переділу.

З огляду на вище сказане метою статті є аналіз нормативно-правового забезпечення регулювання організації управлінського обліку та розробка рекомендацій щодо удосконалення методики обліку в частині формування витрат на виробництво металургійної продукції з урахуванням галузевих особливостей.

Виклад основного матеріалу дослідження

Методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про витрати підприємства визначає П(С)БО 16 «Витрати» [2]. На підставі норм даного положення кожне підприємство будує систему обліку витрат. Основними елементами облікової політики є складові обліку витрат, а можливість вибору їх варіантів залежить від нормативно-правового забезпечення обліку витрат (табл. 1).

Принципи оцінки та методи обліку витрат згідно з П(С)БО 16 «Витрати»	
Елементи облікової політики	
Складові облікової політики	Можливі варіанти принципів чи методів обліку
1	2
Методи калькулювання виробничої собівартості продукції, робіт, послуг	Самостійно обираються підприємством
Перелік і склад статей калькуляції виробничої собівартості продукції (робіт, послуг)	Самостійно обираються підприємством
Перелік і склад змінних та постійних загальновиробничих витрат	Самостійно обираються підприємством
Бази розподілу загальновиробничих змінних і розподілених постійних загальновиробничих витрат	<ul style="list-style-type: none"> - години роботи; - заробітна плата; - обсяг діяльності; - прямі витрати тощо

Джерело: особиста розробка автора на основі П(С)БО 16 «Витрати»

Різноманітність прийомів обліку і калькулювання собівартості продукції визначаються галузевими особливостями та передбачає застосування різних методів обліку витрат і калькулювання собівартості продукції.

Особливості технологічних процесів металургійного виробництва передбачають застосування попередільного методу калькулювання собівартості продукції. Як правило це багатопередільний метод. Він характеризується тим, що виготовлення кінцевого продукту поділено на підприємстві на ряд технологічних процесів, які представляють собою переділи. Перетворення сировини в готову продукцію відбувається в умовах безперервного ряду послідовних виробничих процесів, кожний з яких або група яких утворюють собою окремі самостійні переділи (фази, стадії) виробництва. Готовий виріб, який включає в себе результати попередніх переділів (включаючи собівартість напівфабрикатів виготовлених у попередньому цеху) отримують наприкінці останнього переділу. Тобто собівартість продукції, що випущена кожним цехом, складається з понесених витрат і собівартості напівфабрикатів, виготовлених на попередньому етапі (переділі) виробництва (рис.1).

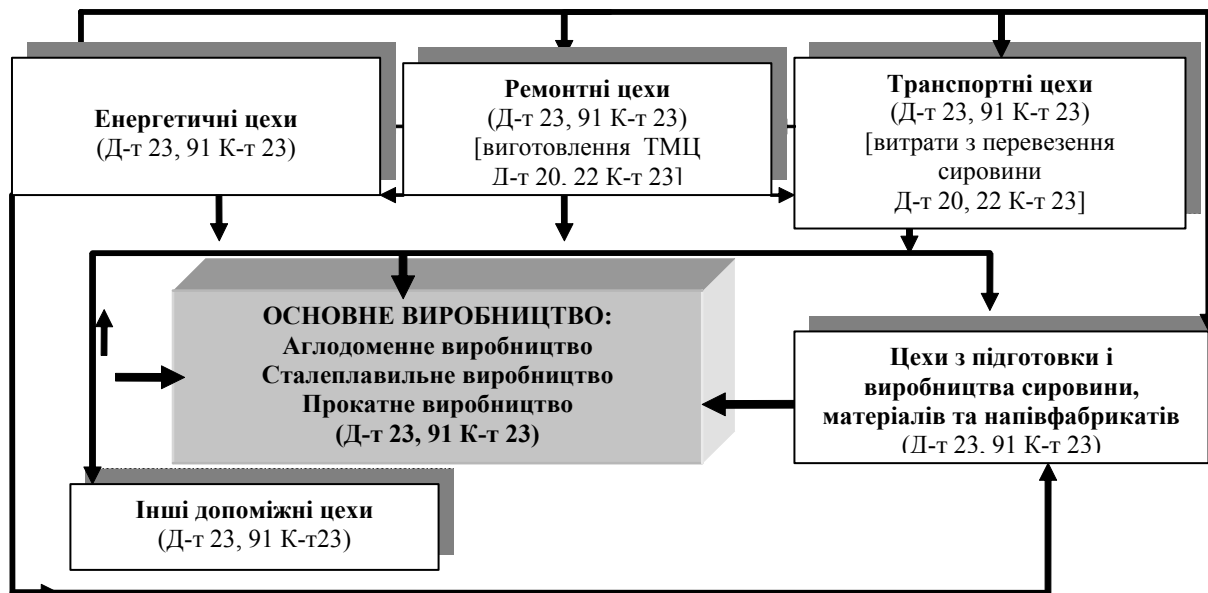

Рис. 1. Структура металургійного підприємства з попередільним методом виробництва (Джерело: особиста розробка автора на основі дослідження виробництва продукції ПАТ «Дніпровський меткомбінат»)

Вище викладене свідчить, що основні та допоміжні цехи пов'язані між собою не тільки структурою управління, а і технологією виробництва (рис.2).

Так, Аглофабрика виготовляє напівфабрикат агломерат, який в Доменному цеху використовують

при виробництві чавуну. Конверторний цех чавун використовує як напівфабрикат для виробництва сталі. А за допомогою машини безперервної розливки сталі виготовляють квадратні заготовки. Звичайно таке виробництво не може обійтися без ремонтних цехів (надання послуг основним цехам, допоміжним цехам, стороннім підрозділам та організаціям, виготовлення ТМЦ); енергетичних цехів (надання послуг з виробництва та транспортування енергії, газу і води основним та допоміжним цехам); Інші цехи (виробництво та надання послуг з підготовки сировини, матеріалів та напівфабрикатів).

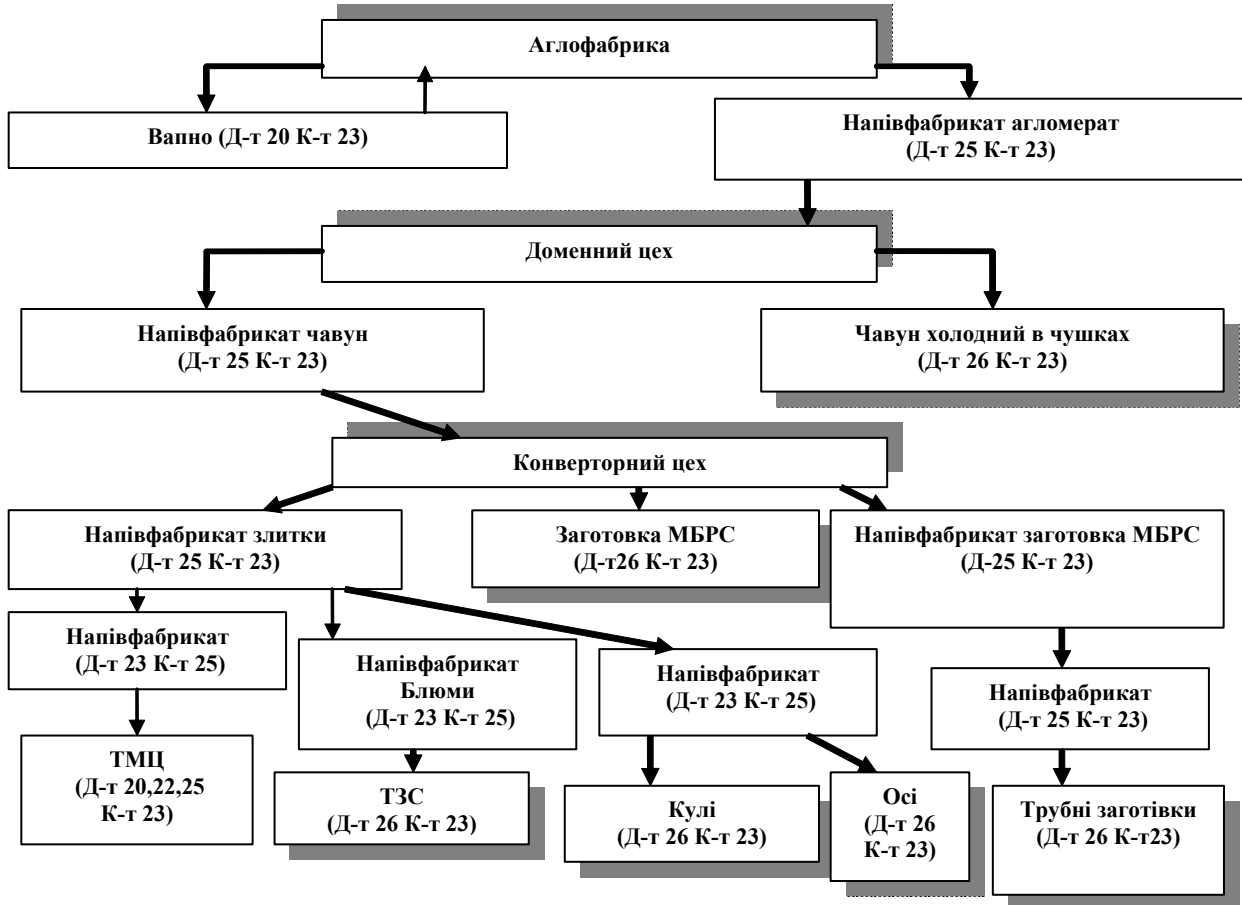

Рис. 2. Структура попередільного виробництва металургійної продукції (Джерело: особиста розробка автора на основі дослідження виробництва продукції ПАТ «Дніпровський меткомбінат»)

Таким чином, собівартість реалізованої продукції (робіт, послуг) складається з виробничої собівартості продукції (робіт, послуг), яка була реалізована протягом звітного періоду, нерозподілених постійних загальновиробничих витрат та наднормативних виробничих витрат [2].

До виробничої собівартості продукції (робіт, послуг) включаються:

- прямі матеріальні витрати;
- прямі витрати на оплату праці;
- інші прямі витрати;
- змінні загальновиробничі та постійні розподілені загальновиробничі витрати [2] (рис. 3).

Досліджуючи діючий Наказ «Про організацію обліку та облікову політику ПАТ «Дніпровський меткомбінат»» має відмітити, що на підприємстві виділяють наступні ключові аспекти:

- класифікацію витрат здійснюють за переліком статей калькуляції собівартості виробничої собівартості (перелік статей затверджують як окремий додаток до облікової політики);
- послуги допоміжних цехів підприємства, які надаються іншим допоміжним цехам та структурним підрозділам, оцінюють виходячи із фактичної собівартості основної заробітної плати та планових накладних цехових витрат або планової собівартості послуг згідно з плановою калькуляцією;
- вартість ТМЦ, які використані у звітному періоді, розраховують за фактичною кількістю по ціні моменту відпуску із складу цеха. Відхилення вартості ТМЦ визначають виходячи із середньозваженої ціни звітного періоду від прийнятої в розрахунок собівартості продукції та списується в місяці наступному за звітний.

Такий підхід до формування собівартості реалізованої та виробничої металургійної продукції повністю враховує специфіку їх формування. Методика формування виробничої собівартості продукції металургійного комбінату представлена в табл. 2.

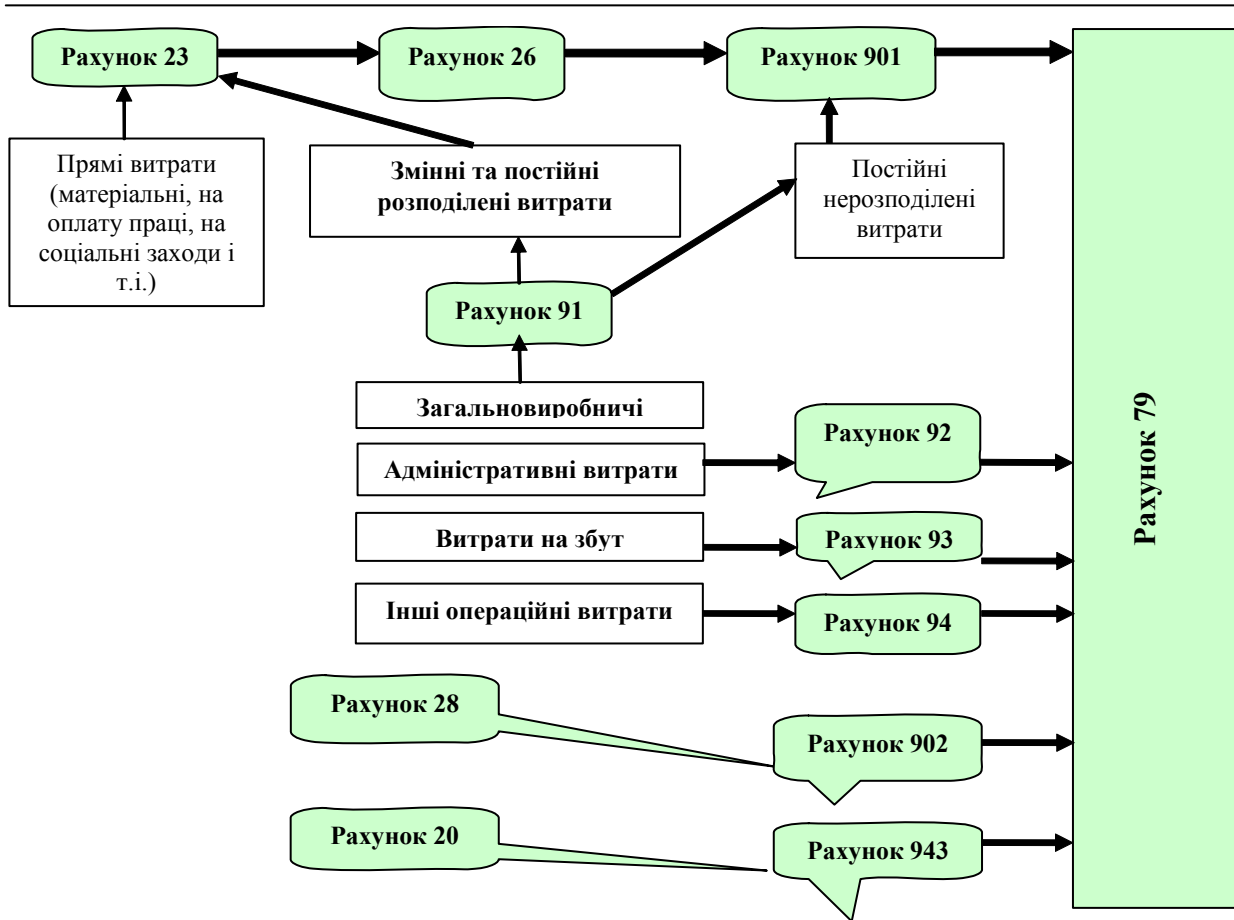

Рис. 3. Схема формування витрат операційної діяльності згідно з П(С)БО 16 (Джерело: особиста розробка автора на основі П(С)БО 16 «Витрати»)

Таблиця 2

Склад статей калькулювання виробничої собівартості продукції

Назва статей витрат	Всього			На одну тону	
	Кількість, т	Ціна, грн.	Сума, грн.	Кіль- кість, т	Сума, грн.
Прямі витрати					
1. Сировина та основні матеріали					
2. Відходи (-)					
3. Брак (-)					
4. Додаткові матеріали					
5. Паливо технологічне					
6. Енергетичні витрати					
7. Амортизація					
8. Основна заробітна плата основних робочих					
9. Додаткова заробітна плата основних робочих					
10. Єдиний соціальний внесок					
11. Змінне обладнання					
12. Допоміжні матеріали					
13. Всього прямих витрат (1-2-3+4+5+6+7+8+9+10+11+12)					
14. Загальновиробничі накладні витрати (рахунок 911)					
15. Загальновиробничі витрати (рахунок 910)					
16. Виробнича собівартість металургійної продукції (13+14+15)					

Джерело: наказ «Про організацію обліку і облікову політику ПАТ «Дніпровський меткомбінат»»

Досліджуване підприємство ПАТ «Дніпровський меткомбінат» застосовує попередільний метод калькулювання собівартості продукції. При розподілі постійних виробничих витрат застосовуються показники нормальної потужності. Загальновиробничі витрати розподіляються тільки на собівартість товарної металургійної продукції пропорційно обсягу виробництва з врахуванням нормальної потужності

виробництва. Групування витрат операційної та звичайної діяльності за елементами та статтями витрат здійснюється з використанням рахунків класу 9 «Витрати діяльності».

Висновки

Дослідження методичних підходів організації обліку витрат металургійних підприємств свідчить, що:

- нормативно-правове регулювання організації обліку витрат металургійних підприємств забезпечують П(С)БО 16 «Витрати» [2], Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства №635 [3], та Методичні рекомендації з формування собівартості продукції (робіт, послуг) в промисловості №373 [4];

- при формуванні облікової політики металургійного підприємства необхідно враховувати особливості технологічних процесів металургійного виробництва, які обумовлюють застосування попередільного методу калькулювання собівартості продукції. Як правило це багатопередільний метод;

- виробнича собівартість металургійної продукції включає прямі витрати за мінусом відходів та браку, загальновиробничі накладні витрати та загальновиробничі витрати;

- специфіка технологічного виробництва металургійної продукції передбачає розробку облікової політики не тільки в частині методів калькулювання та бази розподілу загальновиробничих витрат, а й для допоміжних цехів в частині формування вартості послуг, вартості палива та ТМЦ.

Розроблені методичні підходи щодо організації обліку витрат металургійних підприємств забезпечать повне та достовірне відображення витрат в обліку з урахуванням галузевих особливостей.

Література

1. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні : закон України від 16.07.1999 р. № 996-ХІV, зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-14> .

2. Про затвердження Положення (стандарт) бухгалтерського обліку №16 «Витрати» : наказ Міністерства фінансів України від 31.12.1999 р. № 318 (зі змінами і доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00> .

3. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо облікової політики підприємства та внесення змін до деяких наказів Міністерства фінансів України : наказ Міністерства фінансів України від 27.06.2013 р. № 635 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.minfin.control/uk/publish/article?art_id=382876.

4. Про затвердження Методичних рекомендацій з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості : наказ Міністерства промислової політики України від 9.07.2007 р. № 373 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.pro-u4ot.info/index.php?section=421>

5. Колос І. Особливості облікової політики для сучасного підприємства / І. Колос // Бухгалтерський облік і аудит. – 2015. – № 2-3. – С. 41–51.

6. Голов С.Ф. Управлінський облік : [підручник] / С.Ф.Голов. – К. : Лібра, 2003. – 704 с.

7. Куцик П.О. Методи розподілу загальновиробничих витрат на підприємствах кондитерської галузі України – управлінський аспект / П.О. Куцик, О.М. Мазуренко // Вісник національного університету «Львівська політехніка»: Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. – 2009. – № 647. – С. 99–102.

8. Житний П.Є. Облікова політика в умовах розвитку фінансово-промислових систем: методологія та організація : [монографія] / П.Є. Житний. – Луганськ : Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2007. – 351 с.

9. Житний П.Є. Організаційно-методологічні аспекти облікової політики фінансово-промислових систем : автореф. дис. ... д-ра. екон. наук : 08.00.09 / ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана». – К., 2009. – 32 с.

10. Пушкар М.С. Теорія і практика формування облікової політики : [монографія] / М.С. Пушкар, М.Т. Щирба. – Тернопіль : Карт-бланш, 2010. – 260 с.

Надійшла 07.05.2016; стаття прорецензована редакційною колегією